

Градоустойчиво

**„Градоустойчиво: регулирани квартали за по-добър
живот.“**

**Проучване сред лица, идентифициращи се като
етнически роми или живеещи в сходна на ромите
ситуация - оценка на жилищните нужди**

(кратко представяне на доклад от количествено
проучване)

Този доклад е финансиран от Програмата за права, равенство и гражданство на Европейския съюз (2014 – 2020). Съдържанието на тази брошура представя само вижданията на автора и е негова отговорност. Европейската комисия не поема никаква отговорност за използването на информацията, която съдържа.

Този доклад е реализиран по проект „Градоустойчиво: регулирани квартали за по-добър живот.“ (“Scaling up a sustainable model communities living in non-regulated areas to improve their living conditions – SCALE IT UP”). Проектът се концентрира върху нуждата от повишаване на познанията и компетенции по жилищните въпроси и равният достъп до публични услуги сред представителите на общинските власти и способства за активното им включване в преодоляване на съществуващите стереотипи, с цел да се изгради доверие между ромските общности и местните власти. Проектът също така овластява общностите по места и насърчава прякото им включване в процесите на вземане на касаещите ги решения. „Градоустойчиво“ е проект на Фондация „Тръст за социална алтернатива“, реализиран в партньорство с Агенция за маркетингови и социални проучвания „Алфа рисърч“, Фондация „Фонд за инвестиции в общността – Пещера“, Община Пещера и Община Дупница.

Съдържание

1. Цели, методология и реализация на проучването	4
1.1. Цели	4
2. Резюме на резултатите от проучването	5
2.1. Общи тенденции	5
2.2. Обобщение на спецификите по общини	9

1. Цели, методология и реализация на проучването

1.1. Цели

Настоящото количествено проучване е реализирано от социологическа агенция Алфа Рисърч в периода 01 юни - 21 юли 2021г.

Изследването си поставя две основни цели: **Първо**, да предостави пълна, достоверна и надеждна картина за спецификите, социално-икономическия статус и основните предизвикателства пред хората, идентифициращи се като роми или живеещи в сходна на ромите ситуация. **Второ**, да установи нагласите им към жилищните условия и градоустройството в кварталите, в които живеят, както и готовността за действия по узаконяване на жилищата им.

Редица събития и факти от социалната реалност в България са сегрегирани ромското малцинство по начин, който създава предпоставки за оформянето на над 100 нерегламентирани селища със значително ромско население. За да се осигури максимално широка представителност, в рамките на проучването са реализирани 3830 интервюта с домакинства в такива населени места. Обхванати са 30 общини в 17 области (по NUTS III класификацията). По този начин резултатите от проучването са представителни за над 50 000 роми или хора, живеещи в сходна на ромите ситуация.

За да се открият специфичните разлики в жизненото равнище (каквито и доколкото ги има) между отделните райони, обхванатите от проучването общини са класифицирани в три групи (в зависимост от проблемите, предизвикателствата, нагласите на целевите домакинства и възможностите за действие). Разликите и спецификите са анализирани спрямо средното за изследваната генерална съвкупност равнище, което е най-надежден начин за открояването им (в противен случай условията и нуждите на целевата група във всички общини трябва да се определи по един и същи начин – като тежка, пълна с проблеми и предизвикателства и изискваща решения). На всяка група е зададен цвят, а всеки от цветовете обозначава:

*Таблица-легенда на трите категории общини

Група/цвет	Дефиниция
------------	-----------

Домакинствата в тази община са изправени пред сериозни проблеми и предизвикателства в мнозинството (ако не и всички) направления от проучването – жилищни условия, доходи, материално положение, нагласи и готовност за узаконяване на жилищата. Ситуацията в тях се определя условно като най-тежка, а както на домакинствата, така и на общинските власти предстои да се сблъскат с много предизвикателства.

Пред домакинствата в тази община има (макар и частични) предпоставки за положително развитие на процеса по узаконяване на жилищата. В отделните общини тези предпоставки са от различен характер. Проблемите и предизвикателствата обаче все още продължават да са силно доминиращи.

Пред домакинствата в тази община не просто има предпоставки за положително развитие, но и реализирани/постигнати (макар и частично) стъпки в посока узаконяване на жилищата. Отново, и в тези общини има съществени предизвикателства, но в сравнение със средното за генералната съвкупност равнище домакинствата в тях се намират в по-благоприятна ситуация.

Анализът класифицира общините по всяко направление индикатори, а на следващ етап е направена обобщена класификация. Очаквано, една и съща община може да попада в различна група в зависимост от състоянието и нуждите на домакинствата по отделните индикатори. Този подход позволява лесно проследяване в коя от групите се позиционира съответната община по всяка от изследваните в проучването теми.

2. Резюме на резултатите от проучването

2.1. Общи тенденции

Обобщената картина на жизнените условия и нужди на домакинствата, живеещи в неузаконени жилища (често и в рамките на неурегулирани терени) в обхванатите по проекта общини се откроява със следните важни специфики:

- **Силно различаващ се от средния за страната демографски, образователен и трудов профил на домакинствата:**

- В мнозинството от целевите домакинства като глава се самоидентифицира жена (докато на цялостно равнище в страната в тази роля доминират мъже). Тук не става дума за проблем с равенството на половете, а за фундаментална предпоставка, която създава условия за влошено качество на живот. Фактът, че в мнозинството от домакинствата (които в ромската общност продължават да са силно патриархални) решаваща роля има жена говори или че въобще липсват мъже (т.е., разведени, разделени или въобще разпаднати семейни връзки), или че те не живеят постоянно в жилището (напр. работят в чужбина или в друго населено място в страната), или че ако са в домакинството – не са в състояние да се реализират достатъчно успешно, за да поемат функциите на глава.
- Същевременно, основните към момента членове на домакинството се отличават с изключително нисък образователен статус (91% са без никакво или най-много с основно образование), което също предполага трудна и не особено успешна реализация на пазара на труда.
- Целевите домакинства се отличават и с по-ниска средна възраст. От една страна, това може да се интерпретира като положителна предпоставка (повече хора в активна трудова възраст, повече възможности за икономическа активност и подобряване на положението). Реалността обаче е различна: тези по-млади в сравнение със средното за страната възрастни членове на домакинствата срещат сериозни препятствия пред трудовата си реализация и съставляват голяма част от уязвимите, неактивни на пазара на труда граждани. Това е резултат както от по-ниските им образование и квалификация (което не им позволява устойчива трудова реализация), така и от преобладаващо женския профил (тъй като те са ангажирани с отглеждането на деца в домакинството).
- Настоящото проучване установява също и по-висок от средния за страната брой деца в домакинството и респективно – по-висок брой членове на домакинството въобще. Т.е., представителите на целевата група не просто изпитват затруднения да постигнат по-добра лична реализация, но и са

изправени пред необходимостта да се грижат за по-многочленни домакинства.

- Като резултат, мнозинството от членовете на техните семейства остават ниско образовани (изключение прави слабата тенденция към обхващане на по-висок дял деца в образователната система през последните години, но и те в голямата си част отпадат в по-горните класове) и в голяма степен безработни (във всяко второ домакинство има поне един безработен възрастен и едва в една четвърт има поне един зает на пълен работен ден). Допълнителен проблем е фактът, че в случаите на трудова заетост много често става въпрос за временна или сезонна работа.
- Материалното положение на целевите домакинства в обхванатите от проекта общини се откроява с **ниски доходи, несигурни източници на доходи, липса на спестявания и финансови затруднения при посрещане на разходите, вкл. на базови, жизнено необходими услуги и продукти** (битови сметки, храна, лекарства и пр.).
- Лошото социално и материално положение предизвиква и редица **проблеми в жилищните условия**. Като правило, домакинствата в изследваните квартали/райони често са лишени от елементарни, базови условия за нормален живот:
  - Налице са силни ограничения от гледна точка на пространството и вътрешната инфраструктура на домовете. Обикновено те са малки за броя членове, в мнозинството от случаите без стая за децата, липсват базови помещения вътре в домовете (тоалетна, баня, кухня). Ако се опитаме да си представим - това често са домове, в които едни и същи помещения служат за спане, готвене, хранене, училищна подготовка на децата, развлечение на възрастните. Такава обстановка, освен че затруднява ежедневието и на деца, и на възрастни, тя крие и рискове от битови инциденти.
  - Осигуреността с обзавеждане и оборудване на жилищата също е на базово равнище. Проучването няма индикатори, които проследяват състоянието и качеството на наличното обзавеждане и оборудване, но цялостната картина говори по-скоро за стари и компрометирани като качество мебели и домашни уреди. В допълнение, домакинствата често ползват опасни и вредни (и за тях, и за околната среда) енергоизточници.

- Налице е сравнително добра (но все още далеч от подходящата за нормален живот) осигуреност с електричество и вода. В това отношение са налице съществени разлики по общини (има такива, където тази осигуреност липсва и други – където достъпът до тях е много висок). Нелегално ползване на електричество и вода обаче продължава да е предизвикателство на много места.
  - Съществено предизвикателство е и чистотата на кварталите. В мнозинството от случаите сметта или не се събира въобще, или недостатъчно често – предпоставка за лоша хигиена, рискове за здравето, а в условията на пандемия и риск от по-остро разпространение на зараза.
- **Поляризирано мнение за градоустройството на квартала и нужните промени.**

Като цяло, преобладава очакването за промени, но липсва рационално и аргументирано разбиране какво и как трябва да се промени. Същевременно, огромното мнозинство (почти пълно) от домакинствата заявяват намерение да останат да живеят в настоящите си жилища, независимо в коя община и в какви условия живеят:

    - Удовлетвореността от състоянието на квартала е поляризирана като общата нагласа е към превес на неудовлетвореността. Това обаче е един от индикаторите, по които проучването установява силна зависимост между община и оценка за състоянието на квартала. Открояват се общини, в които нагласата е крайно отрицателна и такива, в които е доминиращо положителна. Като цяло, липсва разбиране, че са предприемани мерки за подобряване на ситуацията в изследваните квартали.
    - Идентифицират се разнопосочни демографски тенденции: общото разбиране е за спад в броя на населението заради емиграция в чужбина, но се открояват и общини, в които се споделя мнение за ръст на жителите в квартала.
    - Независимо от поляризираните оценки за текущото състояние на кварталите, проучването установява ясна йерархия в очакванията за промени. В най-голяма степен те са ориентирани към подобрене на инфраструктурата (пътища, канализация, легализиране на жилищата) – проекти, изискващи сериозни инвестиции от общински власти и публични фондове, а преди това и вкарване на кварталите в регулация. Следват очакванията за подобряване на

достъпа до комунални услуги, чистота и благоустрояване на къщите – ангажимент, който в по-голямата си част също е свързан с публични услуги, но отчасти и със самите домакинства. Най-ниски са очакванията към благоустрояване на средата – детски площадки, паркове, сгради, обществен транспорт.

- Аналогично, очакванията към собствените жилища са свързани повече с общото им благоустрояване, отколкото с вътрешни реконструкции. Мнозинството от целевите домакинства не са правили промени в жилищата си, а където такива са се случили става дума за леки подобрения.
- **Субективна ценност на настоящите жилища, но проблеми с актуалното им правно състояние:**
  - Положителни предпоставки за процеса по уреждане статуса на настоящите жилища са налице от гледна точка на значимостта за собствениците им (мнозинството интервюирани не биха желали да се преместят на друго място, дори в общински жилища), постоянното ползване от обитателите им, наличието на адресна регистрация на това място, яснота за собствеността и позитивна нагласа за узаконяване на домовете.
  - Предизвикателства пред процеса обаче поставят ограничените финансови възможности на домакинствата и актуалното правно състояние (значителен дял не притежават документ за собственост). Препятствие представляват също и евентуалните ангажименти за подобряване на жилищата от страна на собствениците им – мнозинството споделят притеснения, че не биха успели да се справят с осигуряването на строителни материали и извършване на строителни дейности (нормално, предвид факта, че глава на домакинството доминиращо са жени). Дейности с организационен характер по проектиране и строителство изглеждат по-преодолими за домакинствата.

2.2. Обобщение на спецификите по общини

В допълнение на откритите се в проучването общи тенденции, всяка от обхванатите от проекта общини има и собствени специфики, които е важно да се имат предвид при реализирането на проект за узаконяване на жилищата в изследваните райони/ квартали.

Scale it up!

Следващата част представя кратко обобщение на спецификите във всяка от 30-те общини. Общините са представени в азбучен ред.

Община	Демографски профил и специфики на домакинството	Трудов статус и образование на домакинството	Доходи и материално положение	Нагласи към жилищните условия и градоустройството в квартала	Възприемане за значимост на собственото жилище и актуално правно състояние	Жилищни условия
Антоново	Green	Red	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow
Белоградчик	Green	Yellow	Red	Yellow	Yellow	Yellow
Берковица	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow
Брацигово	Red	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Red
Велинград	Red	Red	Green	Yellow	Yellow	Red
Ветово	Green	Yellow	Red	Yellow	Yellow	Yellow
Видин	Green	Green	Yellow	Yellow	Green	Green
Върбица	Green	Red	Red	Yellow	Red	Yellow
Гурково	Yellow	Red	Red	Yellow	Green	Yellow
Добрич	Yellow	Red	Red	Yellow	Red	Yellow
Дунавци	Red	Yellow	Red	Yellow	Yellow	Yellow
Дългопол	Red	Red	Red	Yellow	Yellow	Red
Исперих	Red	Red	Red	Yellow	Yellow	Yellow
Ихтиман	Red	Yellow	Red	Yellow	Green	Yellow
Котел	Green	Yellow	Red	Yellow	Yellow	Yellow
Кубрат	Green	Red	Red	Yellow	Yellow	Yellow
Лом	Yellow	Yellow	Green	Yellow	Yellow	Yellow
Луковит	Red	Green	Red	Yellow	Yellow	Yellow
Мездра	Green	Green	Green	Yellow	Yellow	Yellow
Монтана	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Green
Никола Козлево	Green	Green	Green	Yellow	Yellow	Yellow
Николаево	Red	Green	Red	Yellow	Yellow	Yellow
Павликени	Yellow	Red	Red	Yellow	Green	Green
Петрич	Red	Yellow	Red	Yellow	Red	Yellow
Провадия	Yellow	Red	Red	Yellow	Green	Yellow
Ракитово	Yellow	Red	Green	Yellow	Green	Red
Самоков	Red	Red	Green	Yellow	Red	Yellow
Средец	Red	Green	Yellow	Yellow	Green	Yellow
Стрелча	Red	Green	Green	Yellow	Green	Yellow
Твърдица	Red	Red	Red	Yellow	Red	Yellow

Община Антоново

Общината се позиционира в условно обособената „жълта“ зона по мнозинството индикатори – доходи и материално положение, нагласи към градоустройството на квартала, жилищни условия, значимост и актуално правно състояние. Това означава, че на местно равнище има отделни положителни предпоставки, но предизвикателствата в тези направления продължават да доминират. Домакинствата в общината се открояват с важна специфика в профила си: те са по-благоприятни демографски (брой членове на домакинството, деца, възрастова структура), но попадат в червената зона от гледна точка на образователния и трудов статус на членовете.

Община Белоградчик

Целевите домакинства в тази община се открояват с по-благоприятен демографски профил, но при образователния и трудов статус се проявяват предизвикателства. Респективно, доходите и материалното положение се очертават като много сериозен

проблем, който ражда предизвикателства пред следващи стъпки за узаконяване на жилищата.

Община Берковица

Домакинствата от общината се позиционират в „зелена“ зона от гледна точка на демографския профил, доходите и материалното положение. Всички останали групи индикатори, свързани с икономическата активност, нагласите към жилището, градоустройството и узаконяването са в „жълта“ зона. Т.е., общината е едно от местата, където има предпоставки за случване на процеса, но и сериозни предизвикателства. Берковица е една от общините, в които липсва група индикатори в „червена“ зона. Т.е., във всяко от направленията са предприемани стъпки както от общинските власти, така и от самите домакинства.

Община Брацигово

Две групи индикатори стоят с особена острота в Брацигово: демографският профил на целевите домакинства и жилищните условия. Накратко, става въпрос за по-многочленни домакинства, които живеят в недостатъчни като пространство и лоши като обезпеченост условия. Известна положителна предпоставка е налице в образователния и трудов статус на хората. Съществени обаче са предизвикателствата пред материалното положение, нагласите към градоустройството, актуалното правно състояние и възможностите за принос към подобряване на жилищата.

Община Велинград

Домакинствата от община Велинград са в по-благоприятна ситуация от гледна точка на доходите и материалното си положение. Три групи индикатори обаче се открояват като силно проблемни – демографския профил, образователния статус и жилищните условия. Макар и съпроводени със сериозни предизвикателства отделни положителни предпоставки се открояват в направленията нагласи към градоустройство (основно намерение да продължат да живеят в настоящите си жилища и извършени подобрения в тях през последните години) и оценка на собствените възможности за узаконяване.

Община Ветово

Scale it up!

Както и в останалите общини, целевите домакинства във Ветово се открояват с направление, в което са в по-благоприятна ситуация (демографския профил) и такова, в което са налице сериозни затруднения (доходи и материално положение). Направленията жилищни условия, нагласи към градоустройство, значимост на жилищата и актуално правно състояние са в „жълта“ зона. Като известни положителни предпоставки в тях се открояват цялостното състояние на жилищата, вътрешната инфраструктура, достъпът до комунални услуги, ясна собственост, адресна регистрация, удовлетвореност от състоянието на квартала и намерение да продължат да живеят в него.

Община Видин

Една от обхванатите в проекта общини, където са направени (и респ. постигнати) най-успешни до момента стъпки за подобряване на ситуацията. Целевите домакинства в общината се позиционират в „зелена“ зона по повечето групи индикатори: профил, заетост, материално положение, актуално правно състояние, нагласи към узаконяване, жилищни условия. Проблеми се открояват единствено в нагласите към градоустройство, основно заради промените в броя на населението в квартала (ръст на заселници от други места), очакването за подобрения в квартала и липсата на направени подобрения на жилищата.

Община Върбица

Профилът на домакинствата в общината е сред факторите, които поставят най-сериозни предизвикателства. Съответно, съществени са и материалните проблеми, а оттам – и нагласите към узаконяване са по-сдържани. В допълнение, налице са и по-сериозни в сравнение със средното равнище неясноти около собствеността на жилищата, адресната регистрация и въобще – актуалното правно състояние. По останалите групи индикатори (профил, жилищни условия, нагласи към градоустройство) също се срещат проблеми, но са налице и отделни положителни предпоставки.

Община Гурково

Гурково е сред общините, в които са налице остри проблеми в направленията образователен и трудов статус, доходи и материално положение. Жилищните условия са в „жълта“ зона заради положителни предпоставки като достъпа до комунални услуги, но вътрешната инфраструктура и обезпеченост на жилищата е проблем. Критично е

отношението към състоянието на квартала и липсата на промени в него през последните години. По повечето от индикаторите за значимост на жилището и актуално правно състояние са налице положителни предпоставки.

Община Добрич

Домакинствата в Добрич са сред изправените пред най-остри предизвикателства – особено от гледна точка на техния профил, заетост, материално положение и правно състояние (те са в „червена“ зона по наличие на адресна регистрация, собственост върху жилищата, нагласи и финансова възможност за узаконяване). Като цяло, Добрич е едно от местата, където процесът ще бъде съпътстван със сериозни затруднения.

Община Дунавци

Домакинствата в община Дунавци се позиционират в „жълта“ зона по мнозинството индикатори. По две от групите те попадат в „червена зона“ – демографски профил, доходи и материално положение. В останалите направления са налице отделни положителни предпоставки (удовлетвореност от квартала, намерение да продължат да живеят в него, продължително ползване на жилището, ясна собственост, вътрешна инфраструктура в дома, достъп до комунални услуги, обзавеждане). В останалите направления обаче преобладава проблемната ситуация.

Община Дългопол

Целевите домакинства в тази община също изпитват съществени затруднения. Те се позиционират в „червена“ зона по показателите демографски профил, образователен и трудов статус (което изначално поставя бариери пред постигането на добри жизненни условия). Респективно, същите сериозни проблеми срещат с жилищните си условия. В останалите направления отново доминират предизвикателства, но се очертават и някои положителни предпоставки – удовлетвореност от квартала и намерение да продължат да живеят в него.

Община Исперих

Домакинствата в общината също са сред сблъскващите се с по-сериозни проблеми в сравнение с останалите. Профилът на домакинствата е в „червена“ зона, което предполага и материалните затруднение за мнозинството от тях. В останалите

направления отново доминират предизвикателствата като известни положителни предпоставки са налице от гледна точка на удовлетвореност от квартала, липса на миграционни нагласи, положителни очаквания за промени в квартала, наличие на адресна регистрация, ясна собственост на жилищата, склонност към узаконяване, достъп до комунални услуги.

Община Ихтиман

Ситуацията в община Ихтиман е поляризирана. По индикаторите за значимост и актуално правно състояние домакинствата се позиционират в „зелена“ зона като проблемите в това направление се припознават в значително по-ниска степен от останалите общини. Аналогична е ситуацията с жилищните условия. От гледна точка профила на домакинствата и материалното им положение обаче, те се позиционират в другата крайност – „червена“ зона. Нагласите към градоустройство и жилищните условия са поляризирани. Положителни предпоставки са налице по индикаторите намерение да продължат да живеят в квартала, ясна собственост и правен статут на жилищата, пространство, вътрешна инфраструктура и достъп до комунални услуги. Останалите са съпътствани със сериозни проблеми.

Община Котел

Община Котел е една от малкото, където целевите домакинства се открояват с наличие на положителни предпоставки в личен план (социално-демографски профил, заетост), но това не им помага за постигане на по-добри условия на живот. От гледна точка на материалното положение те изпитват сериозни затруднения, а в направлението нагласи към градоустройство, правен статус и жилищни условия ситуацията е противоречива с превес на проблемите. Като относително по-положителни аспекти се очертават намерението да продължат да живеят в квартала, оценката за настъпили положителни промени в него през последните години, наличие на адресна регистрация, ясна собственост, желание за узаконяване на домовете, вътрешна инфраструктура и достъп до комунални услуги.

Община Кубрат

Домакинствата от община Кубрат са в противоречива ситуация: относително благоприятен демографски профил, но нисък образователен статус, който ограничава

възможностите за трудова реализация и подобряване на материалното положение. Респективно, в останалите направления доминират предизвикателствата, а положителни предпоставки се идентифицират за удовлетвореност от квартала, подобрения през последните години, намерение да продължат да живеят в района, ясна собственост, подкрепа за узаконяване на жилищата, сравнително по-добри условия от гледна точка на пространство, вътрешна инфраструктура, достъп до електричество и вода.

Община Лом

Подобно на други общини, домакинствата в Лом са в противоречива ситуация. При тях се очертават предимства относно доходите и материалното положение, но във всички други направления доминират предизвикателствата. Положително е, че нито една група индикатори не е в „червена“ зона. Позитивни предпоставки са налице от гледна точка на адресна регистрация, продължителност на ползване на жилищата, подкрепа за узаконяването им, достъп до комунални услуги.

Община Луковит

Противоречива ситуация е налице и за домакинствата в община Луковит. Те са в по-неблагоприятно положение от гледна точка на демографски профил и материално положение. По отношение на останалите индикатори се открояват положителни предпоставки като намерение да продължат да живеят в квартала и жилищата си, реализирани подобрения в тях, ясна собственост, подкрепа за узаконяването им. Жилищните условия обаче са съпроводени със съществени проблеми както откъм вътрешна инфраструктура, така и откъм достъп до комунални услуги.

Община Мездра

Целевите домакинства в община Мездра се открояват с по-добри предпоставки от гледна точка на социално-демографски профил и икономическа заетост. Респективно, въпреки доминиращите предизвикателства пред процеса на узаконяване са налице и следните положителни предпоставки – желание за дългосрочно ползване на жилището, извършени подобрения в него, наличие на адресна регистрация, подкрепа за узаконяване, разполагаемо пространство, достъп до комунални услуги.

Община Монтана

Ситуацията в община Монтана се очертава като по-благоприятна в сравнение с други от изследваните общини. Целевите домакинства там са с профил, който предполага по-добри лични перспективи и те се позиционират в „зелена“ зона по индикаторите на жилищни условия. В останалите преобладават проблемите, а положителни предпоставки са намерението да продължат да живеят в настоящите си домове и извършване на подобрения в тях през последните години. Съществено предизвикателство пред домакинствата в Монтана обаче е правният статут на жилищата и особено резервираността по отношение на узаконяването им.

Община Никола Козлево

Подобно на част от другите общини, домакинствата в Никола Козлево имат предимството на по-благоприятен социално-демографски профил, икономическа заетост и материално положение. В останалите направления проблемите са преобладаващи, а положителни предпоставки се открояват относно удовлетвореността от квартала, направени подобрения в жилищата, вътрешна инфраструктура, достъп до комунални услуги. Най-съществени предизвикателства са налице относно актуалното правно състояние и намерението да се включат в процес по узаконяване.

Община Николаево

Както и в други по-малки общини, слабост за домакинствата в Николаево е техният по-лош социално-демографски профил, който предполага и по-сериозните проблеми в материалното им положение. Съответно, предизвикателствата пред процеса по узаконяване на жилищата доминират, а като положителни предпоставки се открояват намерението да продължат да живеят в жилищата си, наличието на адресна регистрация, ясна собственост, желание за узаконяване. Съществени обаче са проблемите както по отношение на градоустройството, така и на условията в домовете.

Община Павликени

Павликени е сред малкото общини, където целевите домакинства се открояват с цялостно по-добра ситуация. Въпреки отделни слабости в социално-демографския им профил, техните представители успяват да постигнат по-благоприятно материално положение, а от гледна точка на правното състояние и жилищните условия се позиционират в „зелена“ зона. По-сериозни предизвикателства се очертават по

отношение на градоустройството – неудовлетвореност от квартала и разбирането за нужда от активност по благоустрояването му.

Община Петрич

Ситуацията в община Петрич е противоречива. Най-сериозни проблеми се открояват по отношение социално-демографския профил на домакинствата (но въпреки това те успяват да се справят по-добре от много други общини в материално отношение). Домакинствата попадат в „червена“ зона и в направлението правно състояние на жилищата, най-вече заради неясноти около собствеността, сравнително скорошно заселване и неувереност за узаконяване на домовете. Предизвикателство пред процеса по узаконяване е и високата неудовлетвореност от квартала като място за живеене, тенденция към ръст на населението в него, нуждата от инфраструктурни промени и подобрения в самите жилища.

Община Провадия

Подобно на други малки общини, ситуацията в Провадия е противоречива. Във всяко направление доминират предизвикателствата, а като положителни предпоставки се открояват желанието да продължат да живеят в района (но съпътствано с висока неудовлетвореност от състоянието на квартала, липсата на градоустройствени подобрения) и продължителността на ползване на настоящите жилища.

Община Ракитово

Целевите домакинства в община Ракитово се открояват с по-неблагоприятен социално-демографски профил, но относително по-добро материално положение в сравнение с други места. Те се позиционират в „зелена“ зона от гледна точка на правното състояние на домовете си (чрез яснота на собствеността, желание за узаконяване) и макар и ограничени финансови възможности да инвестират в такова начинание. Съществени са и притесненията на хората от градоустройствените проблеми, тенденцията към увеличаване на населението и необходимостта от благоустрояване.

Община Самоков

Подобно на други общини, противоречива е ситуацията и в община Самоков. Целевите домакинства там са с по-скоро неблагоприятен профил, но се справят относително по-

добре материално. Същевременно, сред предпоставките за узаконяване на жилищата доминират проблемите, а известна положителна възможност е налице от гледна точка на вътрешната инфраструктура на домовете и достъпа до комунални услуги.

Община Средец

Поредната община, в която целевите домакинства се сблъскват със значителни проблеми. Те са в по-неблагоприятно социално-демографско положение, което предопределя и доминиращата проблемна ситуация в останалите направления. Положителни предпоставки се открояват единствено от гледна точка на честотата на обитаване на жилищата, желанието за узаконяване. Доста проблематична е ситуацията с жилищните условия.

Община Стрелча

Стрелча е сред обхванатите по проекта общини, които се открояват с относително по-добра ситуация на целевите домакинства. Техните представители имат предимството на по-добро образование и трудов статус, което им позволява по-добри доходи и материално положение. Проблеми пред процеса на узаконяване съществуват, а положителни предпоставки са налице от гледна точка на удовлетвореност от квартала, по-слаба нужда (в сравнение с останалите населени места) от инфраструктурни подобрения и благоустройство, намерение на хората да продължат да живеят дългосрочно в домовете си, по-добре организирано пространство в домовете, вътрешна инфраструктура, обзавеждане, достъп до комунални услуги.

Община Твърдица

Проучването очертава сериозни предизвикателства пред домакинствата в района предвид по-ниския от средното за извадката социално-икономически профил, който предопределя сериозни проблеми във всяко отношение. Респективно, предизвикателствата доминират. Където са налице положителни предпоставки, те са свързани най-вече с удовлетвореност от квартала като място за живеене, наличието на адресна регистрация и постоянното обитаване на жилището. Жилищните условия обаче са силно предизвикателство във всеки един аспект.

Scale it up!

Funded by the Rights, Equality
and Citizenship Programme (2014-2020)
of the European Union

Като цяло, проучването установява остра нужда от подобряване на условията на живот във всяко направление – както градоустройствено (което е свързано с повече инвестиции от страна на местните власти), така и на домовете (което изисква повече усилия от страна на самите домакинства). Тази необходимост е валидна за всички обхванати от проучването 30 общини, независимо от нюансите в ситуацията помежду им.

Сред целевите домакинства е налице желание за узаконяване на жилищата, но то едва ли ще се случи спонтанно предвид цялостното лошо социално-материално положение на хората. Целенасочена комуникация и подпомагане в реализацията на отделните стъпки могат да дадат мотивация и тласък на процеса. Особено важно е на хората да бъде обяснено как формалното узаконяване на жилищата ще реши множество проблеми на ежедневието им и ще доведе до цялостно подобряване на условията, в които живеят.